

Залученню інвалідів до підприємництва, організації власної справи, у тому числі індивідуальної трудової діяльності, сприятиме розроблення пакету нормативно-правових документів щодо: спрощення реєстрації спеціалізованих підприємств та малих підприємств інвалідів; надання їм безвідсоткових позик та фінансової допомоги; забезпечення замовленнями на виготовлення продукції; надання пільг з оподаткування. Виконання положень Закону України "Про народні художні промисли" сприятиме залученню до самозайнятості інвалідів, які мають здібності до малярства. Для сприяння реалізації товарів (послуг), що виготовляються підприємствами інвалідів, а також окремими інвалідами, потрібно, щоб місцеві органи влади допомагали у формуванні торговельної мережі. При цьому не обов'язково створювати окремі торговельні підприємства. Можна використовувати невеликі відділення (секції) у тих торговельних організаціях, що вже функціонують, а через засоби масової інформації слід постійно й оперативно рекламувати ці товари та послуги.

Література

1. Державна програма розвитку системи реабілітації та трудової зайнятості осіб з обмеженими можливостями, психічними захворюваннями та розумовою відсталістю на період до 2011 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 р. № 716.
2. Дотримання прав на працю та зайнятість молоді з особливими потребами у Луганській та Львівській областях / І.Л. Демченко, О.Г. Карагодіна, І.М. Терюханова, Ю.М. Галусян та ін. – К., 2009. – 100 с.
3. Загальні принципи щодо надання інвалідам рівних можливостей у суспільному житті. Генеральна Асамблея ООН, 2004 р.

4. Закон України "Про об'єднання громадян" від 16.06.1992 р.
5. Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" від 21.03.1991 р.
6. Конвенція про права інвалідів. Генеральна Асамблея ООН. 2006 р.
7. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист : навч. посіб. / Е. Лібанова, О. Палій. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. – 491 с.
8. Петроє О.М. Особи з обмеженими фізичними, розумовими, психічними можливостями: конкурентоспроможність на ринку праці / О.М. Петроє, Н.М. Маліновська // Врегулювання проблемних питань та захисту прав інвалідів у сфері праці / [за заг. ред. В.М. Дьяченка, М.Л. Авраменка]. – К. : Університет Україна, 2007. – С. 25–42.
9. Піддубна Л.О. Особливості поведінки економічно-активного населення на ринку праці / Л.О. Піддубна // Зайнятість та ринок праці. – 1999. – Вип. 8. – С. 70–78.
10. Про становище інвалідів в Україні : національна доповідь [Електронний ресурс] / Міністерство праці та соціальної політики України, Науково-дослідний інститут соціально-трудова відносин Мінпраці України, Національна Асамблея інвалідів України. – К., 2008. – 219 с. – Режим доступу: www.minpraci.gov.ua/.
11. Griffin C. Making Self-Employment Work for People with Disabilities / C. Griffin, D. Hammis. – Baltimore : Brookes, 2003. – 242 p.
12. Ipsen C. Self-Employment for People with Disabilities: Enhancing Services through Interagency Linkages / C. Ipsen, N. Arnold, K. Colling // Journal of Disability Policy Studies. – 2005. – Vol. 15. – № 4. – P. 231–239.

УДК 351.84

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЇ

Бражко О.В.

кандидат економічних наук, доцент
Класичний приватний університет

Annotation

The personal touches of socio-economic development of cities of district value, problem of their development are considered in the article. Their role is shown in economic development of territory, region and country. Priorities of public policy of development of cities of district value are examined. Basic recommenda-

tions are formed in relation to working out urgent problems of such cities and integration of their territorial-economic complexes in unique socio-economic space of Ukraine.

Анотація

У статті розглянуто характерні риси та проблеми соціально-економічного розвитку міст районного значення. Показано їх роль у

господарському розвитку території, регіону та країни. Досліджено пріоритети державної політики розвитку міст районного значення. Сформовано базові рекомендації щодо вирішення нагальних проблем таких міст та інтеграції їх територіально-господарських комплексів у єдиний соціально-економічний простір України.

Ключові слова

Соціально-економічний розвиток, державна політика, територія, місто районного значення, промислове виробництво, підприємство, місцевий бюджет, видатки.

I. Вступ

Сучасною ознакою розвитку міст районного значення є те, що більшість з них забезпечує соціально-культурне та комунально-побутове обслуговування населення прилеглих територій. Відтак посиленої уваги потребує аналіз проблем розбудови та збереження інфраструктури соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства таких міст. Міста районного значення відіграють значну роль у формуванні ресурсного потенціалу регіону та країни, що потребує уваги до їх трудових, фінансових, соціальних, економічних, демографічних та культурних ресурсів. Загалом, розвиток міста районного значення, як і будь-якого іншого, повинен мати на меті в кінцевому підсумку забезпечення показників життя мешканця міста на рівні, не нижчому за середні по Україні. На порядку денному постало завдання модернізації системи управління містами районного значення з метою недопущення поширення негативних тенденцій розвитку і створення сприятливого життєвого середовища для громадян.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити соціально-економічний розвиток міст районного значення, проаналізувати їх роль у господарському розвитку території, регіону та країни.

III. Результати

Статус міста районного значення визначається за залишковим принципом – фактично його отримують усі міста, що не здобули статусу міста обласного, республіканського значення чи іншого спеціального статусу. При цьому до категорії міст обласного значення можуть бути віднесені міста, які є економічними і культурними центрами, мають розвинуту промисловість, комунальне господарство, значний житловий фонд, із чисельністю населення понад 50 тис. осіб, а також потребують для свого подальшого економічного і соціального розвитку управління з регіонального рівня. В окремих випадках до категорії міст обласного значення може бути віднесено міста з кількістю населення менше 50 тис. осіб, якщо вони мають важливе промислове, соціально-культурне

та історичне значення, перспективи зростання чисельності населення тощо.

Роль міст районного значення в соціально-економічному розвитку територій визначається такими чинниками:

1. Міста районного значення є однією з базових одиниць місцевого самоврядування, що визначає їх значну роль у розбудові місцевої демократії.

2. У системі адміністративно-територіального устрою міста районного значення (разом з іншими містами, селищами та селами) мають провідне значення як первинна ланка державотворення, значна частина їх є адміністративними центрами районів, що іноді викликає суперечності в розподілі повноважень між керівниками міста і району. Крім того, значна частина міст районного значення не є центрами відповідних районів, що створює додаткові перешкоди для соціально-економічного розвитку цих міст.

3. Інтенсифікація процесів урбанізації (з 1989 р. кількість міст в Україні збільшилась на 20 і на початок 2001 р. становила 454 одиниць, на початок 2009 р. – 459 одиниць [3]) спричиняє об'єктивне зростання ролі міст районного значення в таких процесах; останніми роками збільшилась кількість селищ, які було віднесено до категорії міст районного значення. Високі темпи урбанізації зумовлюють необхідність оптимізації витрат на комунальну сферу і потреби в поступовій заміні застарілого житла. Наслідками урбанізації є такі явища, як безробіття, безпритульність, злочинність, скорочення тривалості життя, зростання кількості захворювань, забруднення довкілля, техногенні катастрофи, що в комплексі негативно позначаються на розвитку міст.

4. Усі міста районного значення в Україні належать до категорії малих міст (з населенням до 50 тис. осіб), що зумовлює специфіку їх соціальної та виробничої інфраструктури. Це переважно міста з обмеженими можливостями щодо розширення промислового виробництва, але сприятливими умовами для розміщення підприємств соціальної, культурно-побутової, комунальної сфери для задоволення потреб мешканців міст та району.

5. Окремі міста районного значення є монофункціональними – тобто з одним-двома профільними підприємствами, навколо яких концентрується вся життєдіяльність міста. Це зумовлює посилену увагу до збереження виробничої діяльності таких міст у період загострення кризових явищ в економіці та соціальній сфері.

6. Процеси урбанізації є закономірними й зумовлені процесами індустріалізації, концентрації виробництва і населення, тому міста районного значення є найбільш розвинутими центрами в межах району, а роз-

виток прилеглої до них території можна охарактеризувати значною мірою як депресивний. Переважна частка економічної діяльності на території всього району зосереджується у містах районного значення, оскільки лише вони володіють мінімально розвинутою виробничою, транспортною та комунікаційною інфраструктурою. Відтак, асиметрія регіонального розвитку в межах України накладається на асиметрію всередині самих районів, випереджаючи зростання міст і занепад периферії.

Вивчення соціально-економічного розвитку міст районного значення є винятково важливим для економічного розвитку району, оскільки саме в цих містах реалізуються потреби життєдіяльності дедалі більшої кількості людей. Управління соціально-економічним розвитком міст потребує вдосконалення механізмів правового забезпечення їх функціонування, що полягає у чіткому розподілі повноважень між представницькою владою міст та виконавчою владою району, та узгодження суперечностей між ними.

Правові умови існування міст районного значення визначені Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", в якому зазначені функції міських рад, їх виконавчих органів та голів міських рад у містах районного значення (розділ II зазначеного Закону). Стосовно особливостей соціально-економічного розвитку міст районного значення слід зазначити, що до їх функціонування можна застосувати Генеральну схему планування території України. Зокрема, в Генеральній схемі визначено такі завдання перспективного розвитку для міст, як урізноманітнення виробничої бази або ж розвиток профільних сфер виробництва, створення умов для самостійної зайнятості населення, захист традиційного характеру середовища, активізація умов для розвитку природного, історико-культурного та курортного потенціалу.

Не менш важливим нормативно-правовим актом щодо врегулювання діяльності міст районного значення є також Загальнодержавна програма розвитку малих міст, згідно з якою до малих міст відносяться міста із населенням до 50 тис. осіб – адже міста районного значення саме й мають населення в цих кількісних рамках.

За питомою вагою населення, зайнятого в різних сферах економічної діяльності, виділяються такі категорії малих міст, більшість яких є і містами районного значення [2]:

- міста з переважно промисловими функціями;
- транспортні вузли;
- санаторно-курортні та рекреаційні центри;
- історичні, історико-архітектурні, культурні та туристичні центри;

- адміністративні центри районів;
- господарські центри місцевого значення;
- центри низових локальних систем розселення, що виконують функції з надання населенню соціально-культурних, комунально-побутових та інших послуг.

Найбільш поширеними серед них (до 50% загальної кількості) є міста, які належать до категорії центрів низових локальних систем розселення та господарських центрів місцевого значення. На другому місці за питомою вагою (до 25% населення) знаходяться міста з переважно промисловими функціями, з відносно розвинутою економічною базою.

В Україні фахівцями Асоціації міст України та громад була розроблена Хартія міст України, в якій зазначено, що питання регулювання розвитку міст мають стосуватися в основному таких аспектів: підтримання життєздатності міст і створення в них можливостей для соціального і культурного розвитку; відновлення наявного житлового фонду; покращення навколишнього середовища в містах; залучення громадськості до розвитку міст. Проте ця Хартія не отримала належного правового статусу і не стала основоположною при регулюванні розвитку міст та вирішенні їх проблем [1].

Розміщення міст районного значення, як і міської мережі поселення загалом, є нерівномірним по території України, що залежить, насамперед, від рівня урбанізованості територій. Так, найбільша кількість міст районного значення наявна у Львівській області – 35, що становить 80% загальної кількості міських поселень у регіоні. Наступними за кількістю міст районного значення є високоурбанізовані Донецька (24 міста або 46%, відповідно) та Луганська (23 міста або 62%) області. Найменше таких міст у Миколаївській області (4 міста або 44%, відповідно) та АР Крим (5 міст або 31%) [3].

Фактично, половина українських міст районного значення розташована лише в шести регіонах. При цьому показово, що найбільша частка міст зі статусом району – у Тернопільській (94%) та Чернівецькій (82%) областях [3]. Це зумовлено особливостями територіального розміщення населення цих регіонів, специфікою місцевості (наприклад, гірські території тощо), а також відсутністю великих населених пунктів, які за потенціалом відповідають республіканському, обласному або іншому спеціальному статусу.

Переважною спеціалізацією міст районного значення в Україні є гірничодобувна промисловість, енергетика, хімічна і нафтохімічна промисловість, переробка сільськогосподарської сировини тощо.

Населення жодного з міст районного значення в Україні не досягає 40 тис. осіб.

Держава та регіони

Лише у 5% міст районного значення в Україні чисельність населення перевищує 25 тис. осіб; 9% міст мають населення від 20 до 25 тис. осіб; у 54% міст проживає від 10 до 25 тис. осіб. Станом на початок 2008 р. у середньому в одному місті районного значення в Україні проживало 13,4 тис. осіб. Найбільша середня чисельність населення міста районного значення – у Київській (18,7 тис. осіб), Рівненській (17,7 тис. осіб), Херсонській (17,5 тис. осіб), Хмельницькій (17,5 тис. осіб) та Харківській (17,3 тис. осіб) областях. Найменша – у Тернопільській (10,1 тис. осіб), Львівській (10,3 тис. осіб), Волинській (9,1 тис. осіб) та Чернівецькій (7,8 тис. осіб) областях [3].

Сучасне соціально-економічне становище міст районного значення зумовлене тим, що переважна більшість міст районного значення виявилася неспроможною побудувати ефективний господарський комплекс у той спосіб, у який це було можливим у великих містах, містах обласного значення. Економічна основа розвитку таких міст була сформована ще в період до здобуття незалежності і не зазнала позитивних трансформацій виробничої та соціальної структури внаслідок недостатнього обсягу капіталовкладень. Ці міста є слабо залученими до суспільного поділу праці, а їх господарські комплекси неконкурентоспроможні в сучасних умовах.

Основними проблемами економічного і соціального розвитку міст районного значення є [1]:

1. Значне відставання за основними показниками соціально-економічного розвитку, як абсолютними, так і розрахованими на душу населення, від міст обласного значення.

2. Неконкурентоспроможна структура економіки. Більшість міст районного значення має моногалузеву спеціалізацію, виробництво не диверсифіковане, малорозвинуте виробництво товарів народного споживання, що обмежує можливості реструктуризації економіки таких міст. Із сфери послуг у містах районного значення найбільше представлені торгівля, побутове обслуговування населення, консалтингові операції, де зосереджена найбільша частка працівників. Така структура підприємницької діяльності давала змогу економічним агентам міст районного значення пристосуватись до ринкових умов господарювання та пережити кризові явища трансформаційного періоду, проте виявилась неперспективною з погляду створення доданої вартості, інноваційних та інвестиційних напрямів конкурентоспроможного розвитку.

3. Недостатність обсягів коштів міських бюджетів для фінансування розвитку міст. Низький рівень бюджетного фінансування

міст районного значення зумовлений насамперед, тим, що в них не встановлені прямі бюджетні відносини з державним бюджетом, на відміну від міст обласного значення, областей та районів. Місцеві бюджети загалом позбавлені реальних доходних джерел, крім загальнодержавного переданого податку з доходів фізичних осіб і власне плати за землю та податку з власників транспортних засобів. Крім того, через незавершеність бюджетної реформи район є центром перерозподілу коштів до низового, базового рівня місцевих бюджетів. Кошти міського бюджету подекуди витрачаються на потреби всього району, що викликає невдоволення з боку міської влади міст районного значення і спричинює конфлікти між виконавчою владою в особі представників районної державної адміністрації та представницької влади в особі міськради.

4. Втрата демографічного потенціалу та низькі темпи формування середнього класу. Через недостатні обсяги фінансування з державного бюджету в таких містах більшою мірою занепадало житлово-комунальне господарство, аварійним є стан об'єктів водопостачання та каналізаційних мереж, енерго- і теплопостачання, малорозвинутою є сфера транспорту, шляхів сполучення занепадають об'єкти соціальної інфраструктури, низькими є темпи будівництва житла тощо. Населення малих міст поступово старішає. Більшість підприємств у містах районного значення є малими, що не сприяє зростанню дохідної частини місцевих бюджетів у них, відповідно, рівень доходів місцевих бюджетів у розрахунку на душу населення значно нижчий, ніж в інших містах.

5. Проблеми формування та збереження об'єктів комунальної власності. Розмежування майна і, відповідно, формування податкової бази відбуваються повільно. Передання об'єктів соціального та комунального життєзабезпечення з балансу підприємств до відання органів місцевої влади призвело до фінансування таких об'єктів за залишковим принципом.

6. Занепад соціальної інфраструктури та житлово-комунального господарства. У початковий період розмежування власності на рівні територіальних громад у комунальну власність були передані об'єкти соціальної інфраструктури – школи, дитячі садки, підприємства комунального забезпечення, торгівлі та побутового обслуговування населення. Частина з них була приватизована; в основному це були підприємства, здатні приносити прибуток – у сфері побуту та торгівлі. Натомість школи, дитячі садки, літні табори були передані з балансу багатьох підприємств на утримання органам місцевої влади, що спричинило необхідність пошуку джерел і для їх фінансування. Основною

причиною критичного стану житлово-комунального господарства міст районного значення стало не лише старіння фондів, а й невміння правильно розпоряджатися коштами, що надходять від населення як оплата за комунальні послуги.

7. Проблеми у сфері житлового будівництва та управління земельними ресурсами. Зокрема, це стосується питань надання земельних ділянок для індивідуальної або корпоративної забудови, які потім важко вилучити для загальної потреби, наприклад, на прокладення інфраструктурних мереж, комунікацій, будівництва доріг тощо. У більшості міст районного значення складається ситуація, коли значних капіталовкладень потребує не будівництво нових житлових будинків, а реконструкція старих та відновлення житлового фонду. Відповідно, це потребує коштів, і в умовах недостатнього обсягу коштів місцевих бюджетів зростає потреба у залучених ресурсах – інвестиціях, або муніципальних запозиченнях.

Слід відзначити, що проблеми наповнення бюджету, ділової та інвестиційної активності керівництво міст районного значення (особливо тих, де кількість населення перевищує 20 тис. осіб) часто пов'язує саме з таким адміністративним статусом. Прикладами цього є, зокрема, м. Боярка та м. Українка Київської області, які претендують на отримання статусу міст обласного значення та вважають його відсутність реальною перешкодою для подальшого розвитку.

Отже, на нашу думку, низький рівень розвитку міст районного значення, що навіть в умовах кризи є осередками стабільності, та всього району як депресивної території, при невтручанні в ситуацію зберігатиметься і надалі. Це не дасть змоги сформувати єдиний господарський простір, перешкоджатиме інтеграції економіки міст в економіку всього регіону, формуванню економічних угруповань для стимулювання розвитку районів, регіонів та країни в цілому. Докризний період економічного розвитку в Україні більше сприяв проведенню децентралізації управління господарськими процесами, нині ж міста мають не тільки продовжувати реформування систем життєзабезпечення, а й "виживати" в умовах кризи.

Стратегічним напрямом соціально-економічного розвитку міст районного значення є поступове подолання диспропорцій між рівнями розвитку виробничої та соціальної інфраструктури порівняно з великими містами України. Складовими механізми досягнення цієї мети є:

1. Формування нових підходів до системи управління містом, запровадження принципово нових елементів планування та прогнозування розвитку. У містах міська влада слабо застосовує такі інструменти, обме-

жуючись розробленням програм соціально-економічного розвитку міста. У програмних документах жодного з регіонів не міститься окремих положень стосовно міст районного значення. Фактично, програмування їх розвитку здійснюється як частин відповідних районів, відтак залишаються неврахованими власні потреби міста. Натомість прогнози соціально-економічного розвитку на середньострокову перспективу могли б стати аналітичними документами імперативного або рекомендаційного характеру і повинні були б передбачати врахування інтересів бізнес-структур, органів влади та населення при виборі напрямів розвитку міста та механізмів їх здійснення. Інструментами реалізації такого середньострокового прогнозу можуть стати цільові програми, що стосуються певних сфер життєдіяльності міста. Такі прогнози мають будуватися на основі всебічного аналізу виробничого, соціального та інфраструктурного потенціалу міста, дослідження конкурентних переваг міста, визначення його місця в рейтингу інших подібних міст. Програма розвитку конкретного міста має бути включена в контекст загальної стратегії розвитку району, регіону, держави.

2. Чіткий розподіл повноважень і відповідальності з управління комунальним та державним майном, земельними ресурсами, фінансовими і матеріальними активами, акціями підприємств, між органами представницької та виконавчої влади, узгодження інтересів міської та районної влад.

3. Співпраця органів місцевої влади, підприємців та населення в напрямі вироблення спільної політики в тих сферах, де найбільше перетинаються їх інтереси, особливо щодо ефективного використання майна та земельних ресурсів, з метою перешкодження неефективній забудові міст, розпродажу земельних ділянок, недоотриманню коштів при неправильному оцінюванні об'єктів продажу.

4. Консолідація зусиль територіальної громади та органів виконавчої влади в реформуванні провідних галузей економіки міста, модернізації ключових інфраструктурних об'єктів, реалізації перспективних інвестиційних проектів, реалізації єдиних підходів у бюджетній і податковій політиці, містобудуванні, екології.

5. Використання можливостей міст для саморозвитку на основі наявних ресурсів, тобто ефективного використання потенціалу. Пріоритетами при цьому мають стати: активізація розвитку житлово-комунального господарства, розвиток освітньої галузі, раціональне використання коштів бюджету, випуск муніципальних облігацій, ефективне використання земельних ресурсів, покращання якості життя населення. Це можна

здійснити шляхом розроблення програм розвитку міста, що базуються на прогностичних показниках, яких реально досягти, забезпечення необхідних людських, виробничих та матеріально-фінансових ресурсів для реалізації програми. Органи влади разом із бізнес-структурами мають спрямувати зусилля на формування інвестиційного “портрету” території, де б визначалися конкурентні переваги міст порівняно з іншими містами. Такі “портрети” повинні мати відповідне відображення в інформаційних засобах.

Міста районного значення мають достатній потенціал у сфері інвестиційної привабливості, щодо розміщення нових виробництв, у тому числі високотехнологічних, а також пріоритетного розвитку сектора малого підприємництва. Наявність позитивних тенденцій у розвитку міст районного значення є чинником привабливості міста – як для інвесторів, так і для потенційних мешканців. До таких позитивних чинників належать: значно нижчий рівень безробіття, ніж в інших містах; удвічі більша кількість вакансій порівняно з кількістю претендентів на робочі місця, незважаючи на неможливість досягнення ефективної зайнятості внаслідок невідповідності пропозиції робочої сили кваліфікаційним уподобанням шукачів роботи; значно нижчий рівень цін, ніж в інших містах, та повільні темпи їх зростання; менше соціальне розшарування, менша загроза виникнення соціальних напружень. Крім того, зосередження міського та районного самоврядування і районної влади в одному місті може стати елементом інвестиційної привабливості та конкурентною перевагою відповідного міста.

Для ефективного використання наявного потенціалу міст і його конкурентних переваг необхідно першочергово вирішити комплекс проблем, що постали перед такими містами, зокрема, в таких сферах.

1. У сфері земельних відносин та житлової політиці:

- врегулювання питання приватизації земельних ділянок у містах з метою узгодження інтересів забудовників та органів влади;
- забезпечення пріоритетності формування цілісних майнових житлових комплексів.

2. У сфері формування достатнього обсягу фінансових ресурсів для вирішення проблем міст районного значення:

- запровадження податку на нерухомість як джерела доходів бюджетів місцевого самоврядування, у тому числі міських;
- розширення прав органів місцевого самоврядування щодо випуску муніципальних облігацій;
- розроблення механізму встановлення прямих бюджетних відносин бюджетів

міст районного значення із Державним бюджетом.

3. У сфері управління містом:

- розроблення і прийняття Хартії міст України;
- чіткий розподіл повноважень та відповідальності між органами представницької та виконавчої влади у питаннях управління комунальним та державним майном, земельними ресурсами, фінансовими і матеріальними активами, акціями підприємств;
- внесення доповнень до механізмів реалізації Загальнодержавної програми розвитку малих міст шляхом розроблення спеціальних способів регулювання соціально-економічного розвитку міст районного значення;
- врахування інтересів органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та мешканців міст при розробленні планових і прогностичних документів розвитку міста, впровадження ринкових інструментів і організаційно-правових форм партнерської участі органів влади та бізнесу в реалізації стратегії соціально-економічного розвитку міста;
- запровадження середньострокового прогнозування соціально-економічного розвитку міст районного значення як відокремленої частини прогнозу розвитку району.

4. У сфері підвищення інвестиційної привабливості міст районного значення:

- запровадження районними радами та районними адміністраціями механізму формування рейтингу міст районного значення з метою залучення інвестицій;
- надання при здійсненні санації підприємства в містах районного значення переваги підприємствам структуроутворювальних галузей;
- надання державного бюджету фінансової підтримки у вигляді цільових програм містам районного значення для реструктуризації містоутворювальних підприємств та збереження інженерних споруд і комунікацій.

5. У сфері міжнародного співробітництва:

- активізація формування інституту міст-партнерів із містами країн Європейського Союзу з метою імплементації досвіду господарської діяльності таких міст, створення умов для інтенсифікації зовнішньоекономічної діяльності, покращання доступу до інноваційних технологій;
- ратифікація Європейської хартії міст з метою демонстрації намірів України пристосувати механізми управління містами до європейських стандартів.

IV. Висновки

Реалізація зазначених напрямів реформування соціально-економічного розвитку міста дасть змогу реорганізувати житлово-комунальне господарство, забезпечити населення послугами комунальної сфери належної якості, сприятиме оздоровленню галузі будівництва (у тому числі соціального житла), інфраструктурних систем життєзабезпечення міста, розвитку ресурсного потенціалу міст, дасть можливість вдосконалити систему управління соціально-економічним розвитком міста.

УДК 351.84

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ*Ільяшенко В.А.*

доктор наук з державного управління, доцент
Класичний приватний університет

Annotation

The author examines the basic problems of social policy in Ukraine, factors of contradictions of the systems between the tasks of economic and social development, consequences financial-economic crises in Ukraine, modernization issues of social policy in Ukraine in the article.

Анотація

У статті досліджено основні проблеми соціальної політики в Україні, чинники системних суперечностей між завданнями економічного та соціального розвитку, наслідки фінансово-економічної кризи в Україні, орієнтири модернізації соціальної політики України.

Ключові слова

Фінансово-економічна криза, соціальна політика, держава, заробітна плата, інфляція, пенсія, доходи, знецінення, заощадження, державна політика.

I. Вступ

З 2004–2005 рр. спостерігається суттєве посилення уваги до соціальної політики як в офіційних державних документах та практичних діях державної влади, так і в програмних документах та публічній активності практично всіх політичних сил. Таке посилення є цілком закономірним, зважаючи на те, що після затяжної трансформаційної кризи, яка, поряд з іншим, призвела до глибокого “провалу” в рівні та якості життя населення України, відновлення економічного зростання не продемонструвало належної кореляції з поліпшенням соціальних показників. Економічне зростання супроводжува-

Література

1. Бондаренко Ю.М. Теоретичні аспекти соціальної політики держави та її захисні функції / Ю.М. Бондаренко // Теорія та практика державного управління. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2007. – Вип. 3 (18). – С. 177–182.
2. Борецька Н.П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми / Н.П. Борецька. – Донецьк : Янтар, 2001. – 540 с.
3. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України ; [за ред. О.Г. Осауленка.] – К. : Консультант, 2009. – 486 с.

лося посиленням диференціації доходів між дохідними групами, а також за регіональною та професійною ознаками [2].

Водночас ситуація, що склалася в економіці України в останні роки під впливом як світових економічних тенденцій, так і внутрішніх проблем вітчизняної економіки, створила передумови для зміни ситуації. У статті запропоновано стратегічні орієнтири формування соціальної політики, інтегрованої із завданнями економічного розвитку країни.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити формування державної соціальної політики України.

III. Результати

Різні фундаментальні підходи, а також особливості соціальної політики української держави досліджувались та розроблялись багатьма вітчизняними вченими, серед них: В. Бідак, В. Гайдуцький, Л. Гончарук, Е. Лібанова, О. Палій, С. Сіденко, А. Сіленко, В. Скуратівський та інші.

Особливу увагу вивченню механізмів активізації соціальної політики на державному рівні надають такі відомі вітчизняні науковці, як А. Амоша, Н. Борецька, С. Вовканич, Т. Заєць, А. Крупнік, В. Мандибура, В. Новиков, О. Новикова, У. Садова, Л. Семів та П. Шевчук. Окремі аспекти проблеми погляду державного управління розглядали А. Дегтяр, Д. Карамішев, В. Нікітін, Г. Одинцова та інші.

На нашу думку, основна проблема соціальної політики в Україні полягає в її хибному сприйнятті як засобу пом'якшення негативних соціальних наслідків активного розвитку ринкової економіки, “компромісного